

Υπηρεσία Τύπου και
Πληροφόρησης

Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΥΠΟΥ αριθ. 110/14

Λουξεμβούργο, 17 Ιουλίου 2014

Προτάσεις της γενικής εισαγγελέα στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις
C-148/13, C-149/13 και C-150/13
A, B και C

**Η γενική εισαγγελέας Sharpston θεωρεί ότι κατά την εξακρίβωση προβαλλόμενου
γενετήσιου προσανατολισμού αιτούντος άσυλο, η ελευθερία δράσεως των κρατών
μελών περιορίζεται από τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων**

*Μολονότι τα κράτη μέλη έχουν δικαίωμα να ελέγχουν την αξιοπιστία αυτών των ισχυρισμών,
ορισμένες μέθοδοι εξακριβώσεως, όπως οι ιατρικές και ψευδοϊατρικές εξετάσεις, οι αδιάκριτες
ερωτήσεις και το να ζητούνται αποδεικτικά στοιχεία σεξουαλικών δραστηριοτήτων είναι όλες
ασυμβίβαστες με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων*

Σύμφωνα με την οδηγία της Ένωσης σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την αναγνώριση των προσφύγων,¹ η οποία παραπέμπει στις σχετικές διατάξεις της Συμβάσεως της Γενεύης, υπήκοος τρίτης χώρας, ο οποίος έχει βάσιμο φόβο διώξεως στη χώρα καταγωγής του για λόγους φυλής, θρησκείας, ιθαγένειας, πολιτικών πεποιθήσεων ή συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα μπορεί να ζητήσει να του χορηγηθεί το καθεστώς του πρόσφυγα εντός της Ένωσης. Το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι ένα άτομο μπορεί να ισχυριστεί ότι είναι μέλος ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας για λόγους γενετήσιου προσανατολισμού.²

Οι A, B και C υπέβαλαν αίτηση για άσυλο στις Κάτω Χώρες με την αιτιολογία ότι, ως ομοφυλόφιλοι άνδρες, έχουν βάσιμο φόβο διώξεως στις χώρες καταγωγής τους. Οι αιτήσεις τους απορρίφθηκαν με την αιτιολογία ότι οι αρχές των Κάτω Χωρών αμφισβήτησαν το αληθές των ισχυρισμών τους, βάσει του γενετήσιου προσανατολισμού τους, όπως οι ίδιοι τον προσδιόρισαν. Ο αρμόδιος υπουργός υποστήριξε ότι δεν ήταν υποχρεωμένος να αποδεχθεί ανεπιφύλακτα τον ισχυρισμό ενός ατόμου σχετικά με την ομοφυλοφιλία του. Ως εκ τούτου, ούτε η προθυμία του A να υποβληθεί σε εξέταση, ούτε η προσκόμιση από τον C ταινίας στην οποία απεικονίζεται να επιδίδεται σε σεξουαλικές πράξεις με άλλο άνδρα θεωρήθηκαν επαρκή στοιχεία για να αποδειχθεί ότι οποιοσδήποτε από τους δύο είναι ομοφυλόφιλος. Ο υπουργός έλαβε επίσης υπόψη την ασυνέπεια του C, ο οποίος παρέλειψε να βασίσει προγενέστερη αίτηση ασύλου του στην ομοφυλοφιλία του, και την άγνοιά του σχετικά με οργανώσεις για τα δικαιώματα των ομοφυλοφίλων στις Κάτω Χώρες. Όσον αφορά τον B, αναφέρθηκαν διάφοροι λόγοι, όπως η ασάφεια της περιγραφής του σε σχέση: i) με τα συναισθήματά του ως προς τη σεξουαλικότητά του, ii) τις σεξουαλικές του σχέσεις και iii) τον τρόπο με τον οποίο χειρίστηκε τη συνειδητοποίηση του γενετήσιου προσανατολισμού του σε μια μουςουλμανική χώρα.

Το Raad van State (Ανώτατο Δικαστήριο, Κάτω Χώρες), το οποίο επιλήφθηκε των αναιρέσεων των τριών ανδρών κατά των αποφάσεων του υπουργού, έκρινε ότι η εξακρίβωση του εάν ο αιτών αποτελεί μέλος κοινωνικής ομάδας για λόγους γενετήσιου προσανατολισμού μπορεί να είναι περιπλοκότερη απ' ό,τι η εξέταση άλλων λόγων διώξεως. Η οδηγία για την αναγνώριση δεν παρέχει κάποια ένδειξη ως προς το κατά πόσον τα κράτη μέλη μπορούν να αμφισβητούν προβαλλόμενο γενετήσιο προσανατολισμό, κατά πόσον υπάρχουν περιορισμοί και, εάν ναι, κατά πόσον αυτοί οι περιορισμοί είναι οι ίδιοι που ισχύουν για τις αιτήσεις ασύλου που βασίζονται σε άλλους λόγους. Ως εκ τούτου, το Raad van State ζήτησε από το Δικαστήριο να διευκρινίσει εάν το

¹ Οδηγία 2004/83/EK του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους (ΕΕ 2004, L 304, σ. 12), (στο εξής: οδηγία για την αναγνώριση).

² Συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-199/12, C-200/12 και C-201/12 X, Y και Z. Το Δικαστήριο αποφάσισε επίσης ότι η ποινικοποίηση και μόνον της ομοφυλοφιλίας δεν αρκεί για να θεμελιώσει τη δίωξη. Η νομοθεσία πρέπει να εφαρμόζεται κατά τρόπο που να οδηγεί σε σοβαρή προσβολή θεμελιωδών δικαιωμάτων.

δίκαιο της Ένωσης περιορίζει τις ενέργειες των κρατών μελών για τη διενέργεια αξιολογήσεων της αξιοπιστίας των αιτούντων, όταν αυτοί ζητούν να τους χορηγηθεί το καθεστώς πρόσφυγα για λόγους γενετήσιου προσανατολισμού.

Με τις σημερινές της προτάσεις της, η γενική εισαγγελέας Eleanor Sharpston επισημαίνει ότι, δεδομένου ότι η ομοφυλοφιλία δεν θεωρείται ιατρική πάθηση και ελλείπει δικαιολογητικών εγγράφων (που είναι απίθανο να υπάρχουν στις περισσότερες περιπτώσεις), δεν υπάρχει αντικειμενικός τρόπος να αποδειχθεί οριστικά ο γενετήσιος προσανατολισμός ενός ατόμου. Η προσωπική αυτονομία συνιστά σημαντικό στοιχείο του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή, το οποίο προστατεύεται από τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και, ως εκ τούτου, καθένας έχει δικαίωμα να ορίζει τη σεξουαλικότητά του. Αυτό σημαίνει ότι **ο προβαλλόμενος γενετήσιος προσανατολισμός του αιτούντος άσυλο πρέπει πάντοτε να αποτελεί το σημείο αφετηρίας κάθε αξιολογήσεως**. Ωστόσο, η ανάγκη για την προστασία της ακεραιότητας του συστήματος ασύλου και για τον εντοπισμό ψευδών αιτήσεων, ώστε να μπορούν να βοηθούνται όσοι πραγματικά χρήζουν προστασίας, σημαίνει ότι τα κράτη μέλη πρέπει να δικαιούνται, σύμφωνα με την οδηγία για την αναγνώριση, να προβαίνουν σε εξέταση τέτοιων δηλώσεων.

Η γενική εισαγγελέας Sharpston τονίζει ότι **δεν μπορούν να απαιτούνται από τους αιτούντες ενέργειες που θα μπορούσαν να υπονομεύσουν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια ή την προσωπική ακεραιότητά τους**. Η έλλειψη, στην οδηγία για την αναγνώριση, ρητών ενδείξεων για τα κράτη μέλη που διενεργούν αξιολογήσεις αξιοπιστίας δεν σημαίνει ότι μπορούν να ενεργούν χωρίς να λαμβάνουν υπόψη τα γενικά πρότυπα που ορίζονται στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. **Τα δικαιώματα στη σωματική και ψυχική ακεραιότητα και στην ιδιωτική ζωή παραβιάζονται με τη χρήση μεθόδων παρεμβατικού και ταπεινωτικού χαρακτήρα**, όπως είναι οι ιατρικές ή ψευδοϊατρικές εξετάσεις, για παράδειγμα η φαλλομετρία.³ Οι αδιάκριτες ερωτήσεις επίσης παραβιάζουν τα δικαιώματα αυτά. Αυτές οι ερωτήσεις δεν περιλαμβάνουν μόνον την απαίτηση για προσκόμιση φωτογραφιών ή βίντεο ως αποδείξεων για τις σεξουαλικές πρακτικές, αλλά και την παρότρυνση και αποδοχή της προσκόμισης τέτοιου υλικού ως αποδεικτικού στοιχείου.

Η γενική εισαγγελέας αμφισβητεί επίσης την αποδεικτική αξία αυτών των μεθόδων για τη διάκριση μεταξύ ειλικρινών και ανειλικρινών αιτούντων. Ιατρικές εξετάσεις δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται, δεδομένου ότι η ομοφυλοφιλία δεν συνιστά αναγνωρισμένη ιατρική πάθηση ενώ οι ψευδοϊατρικές εξετάσεις δεν μπορούν να προσδιορίσουν τον γενετήσιο προσανατολισμό. Οι απαντήσεις του αιτούντος σε αδιάκριτες ερωτήσεις δεν μπορεί ποτέ να έχουν αποδεικτική αξία και σε κάθε περίπτωση οι «ορθές» απαντήσεις μπορεί να είναι επινοημένες. Αποδεικτικά στοιχεία, όπως προσωπικές φωτογραφίες ή βίντεο, μπορεί επίσης να αποτελούν προϊόν κατασκευής. Δεδομένου ότι, στην πραγματικότητα, είναι αδύνατο να αποδειχθεί ο γενετήσιος προσανατολισμός, η εισαγγελέας φρονεί ότι οι τεχνικές αξιολογήσεως που επιδιώκουν να πράξουν κάτι τέτοιο δεν πρέπει να αποτελούν μέρος της διαδικασίας αξιολογήσεως για τις αιτήσεις ασύλου.

Η γενική εισαγγελέας Sharpston θεωρεί ότι, ακόμη και όταν ο αιτών άσυλο συναινεί σε τέτοιου είδους εξετάσεις, σε ερωτήσεις ή στην παροχή λεπτομερών αποδεικτικών στοιχείων, τούτο εξακολουθεί να συνιστά παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων του. Η συναίνεση δεν μπορεί να θεραπεύει αυτές τις παραβιάσεις και δεν αυξάνει την αποδεικτική αξία των στοιχείων που λαμβάνονται με αυτόν τον τρόπο. Δεδομένης της ευάλωτης θέσεως στην οποία βρίσκονται οι αιτούντες άσυλο, είναι επίσης αμφίβολο εάν αυτή η συναίνεση θα ήταν πλήρως ελεύθερη και εν επιγνώσει.

Η γενική εισαγγελέας θεωρεί ότι οι παρεμβατικές εξετάσεις που περιγράφονται ανωτέρω βασίζονται επίσης σε στερεοτυπικές παραδοχές για την ομοφυλοφιλική συμπεριφορά, γεγονός που έρχεται σε αντίθεση με την εξατομικευμένη εξέταση που απαιτείται από την οδηγία για την αναγνώριση.

³ Ο φαλλομετρικός έλεγχος εστιάζει στη σωματική αντίδραση του ατόμου σε πορνογραφικό υλικό.

Αντί για τέτοιου είδους εξετάσεις, η γενική εισαγγελέας Sharpston φρονεί ότι η αξιολόγηση για να διαπιστωθεί εάν πρέπει να χορηγηθεί το καθεστώς του πρόσφυγα πρέπει αντιθέτως να επικεντρώνεται στο κατά πόσον ο αιτών είναι αξιόπιστος. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να εξετάζεται εάν οι ισχυρισμοί του είναι εύλογοι και συνεπείς.

Στο πλαίσιο αυτό, η γενική εισαγγελέας τονίζει ότι η διαδικασία χορηγήσεως ασύλου είναι διαδικασία συνεργασίας, και όχι δίκη. Στο πλαίσιο της συνεργασίας αυτής, δεν απόκειται στις αρχές να διαψεύσουν τον ισχυρισμό του αιτούντος άσυλο και σε εκείνον να τεκμηριώσει τον ισχυρισμό αυτό, αλλά αμφότερα τα μέρη οφείλουν να συνεργάζονται για έναν κοινό σκοπό. Ως εκ τούτου, η γενική εισαγγελέας φρονεί ότι είναι σημαντικό ο υπάλληλος που λαμβάνει την απόφαση να έχει παρατηρήσει τη συμπεριφορά του αιτούντος κατά την παράθεση των ισχυρισμών του (που είναι προτιμότερο) ή τουλάχιστον να διαθέτει πλήρη έκθεση η οποία να περιλαμβάνει και τέτοιες πληροφορίες. Υποστηρίζει, επίσης, ότι, προκειμένου να τηρηθεί η αρχή ότι κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα σε προηγούμενη ακρόαση πριν ληφθεί απόφαση η οποία το επηρεάζει αρνητικά, οι αιτούντες άσυλο πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να απαντούν σε τυχόν ειδικές ερωτήσεις σχετικά με την αξιοπιστία των ισχυρισμών τους που προκύπτουν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, πριν από τη λήψη τελικής αποφάσεως.

ΥΠΟΜΝΗΣΗ: Οι προτάσεις του γενικού εισαγγελέα δεν δεσμεύουν το Δικαστήριο. Έργο του γενικού εισαγγελέα είναι να προτείνει στο Δικαστήριο, με πλήρη ανεξαρτησία, νομική λύση για την υπόθεση που του έχει ανατεθεί. Η υπόθεση τελεί υπό διάσκεψη στο Δικαστήριο. Η απόφαση θα εκδοθεί αργότερα.

ΥΠΟΜΝΗΣΗ: Η διαδικασία εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως παρέχει στα δικαστήρια των κρατών μελών τη δυνατότητα να υποβάλουν στο Δικαστήριο, στο πλαίσιο της ένδικης διαφοράς της οποίας έχουν επιληφθεί, ερώτημα σχετικό με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ή με το κύρος πράξεως οργάνου της Ένωσης. Το Δικαστήριο δεν αποφαινεται επί της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου. Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να επιλύσει τη διαφορά αυτή, λαμβάνοντας υπόψη την απόφαση του Δικαστηρίου. Η απόφαση αυτή δεσμεύει, ομοίως, άλλα εθνικά δικαστήρια ενώπιον των οποίων ανακύπτει παρόμοιο ζήτημα.

Ανεπίσημο έγγραφο προοριζόμενο για τα μέσα μαζικής ενημερώσεως, το οποίο δεν δεσμεύει το Δικαστήριο.

Το [πλήρες κείμενο](#) των προτάσεων δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα CURIA κατά την ημερομηνία αναπτύξεώς τους

Επικοινωνία: Estella Cigna-Αγγελίδα ☎ (+352) 4303 2582

Στιγμιότυπα από την ανάπτυξη των προτάσεων διατίθενται από το ["Europe by Satellite"](#) ☎ (+32) 2 2964106